

คำพิพากษาศาลฎีกาที่น่าสนใจ: เจ้าหนี้และบุคคลอื่น  
ร่วมกันนำบัตรอิเล็กทรอนิกส์ของลูกหนี้ไปเพื่อบังคับ  
ชำระหนี้โดยผลการเป็นความผิดฐานใด

ขวัญเมือง สอนหลาย  
มณฑล อรรถบलयุคล



## คำพิพากษาศาลฎีกาที่น่าสนใจ: เจ้าหนี้และบุคคลอื่นร่วมกันนำบัตรอิเล็กทรอนิกส์ของลูกหนี้ไปเพื่อบังคับชำระหนี้โดยผลการเป็นความผิดฐานใด

ขวัญเมือง สอนหลาย\*  
Khwanmuang Sonluay  
มณฑล อรรถบलयุกล \*\*  
Monthol Uttabolyukol

### 1. บทนำ

ปัญหาเกี่ยวกับการบังคับชำระหนี้เป็นข้อพิพาททางแพ่งที่พบได้ทั่วไป ซึ่งตามกฎหมายแล้วด้วยอำนาจแห่งมูลหนี้ เจ้าหนี้อาจมีอำนาจเรียกให้ลูกหนี้ชำระหนี้ได้<sup>1</sup> โดยวิธีการที่เจ้าหนี้จะบังคับให้ลูกหนี้ชำระหนี้จะต้องเป็นวิธีการตามที่กฎหมายบัญญัติไว้เท่านั้น กล่าวคือ เจ้าหนี้ต้องใช้สิทธิทางศาลในการฟ้องบังคับชำระหนี้ โดยอาจฟ้องเป็นคดีแพ่งหรือคดีล้มละลายก็ได้

กฎหมายได้บัญญัติรับรองสิทธิของเจ้าหนี้ไว้โดยชัดแจ้งว่า เจ้าหนี้สามารถเรียกให้ลูกหนี้ชำระหนี้ได้ ถ้าหากลูกหนี้ไม่ปฏิบัติตามการชำระหนี้ ลูกหนี้เป็นอันผิดนัด และเจ้าหนี้อาจมีอำนาจดำเนินคดีกับลูกหนี้ได้ แต่จะใช้วิธีการอื่น ๆ นอกจากวิธีการที่กฎหมายบัญญัติไว้ไม่ได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการที่เจ้าหนี้บังคับชำระหนี้เองโดยผลการ เช่น การใช้กำลัง หรือการเข้ายึดถือครอบครองทรัพย์สินของลูกหนี้โดยผลการ เป็นต้น

---

\*ทนายความ; น.บ. มหาวิทยาลัยรามคำแหง; น.บ.ท. สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา; กำลังศึกษาต่อในหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. E-mail: boatsonluay@gmail.com

Lawyer; LL.B. Ramkhamhaeng University; Barrister at Law at Thai Bar Under the Royal Patronage; Currently studying LL.M. Candidate, Faculty of Law, Thammasat University.

\*\*อัยการประจำสำนักงานอัยการสูงสุด สำนักงานคดีล้มละลาย; น.บ. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่; น.บ.ท. สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา; น.ม. มหาวิทยาลัยศรีปทุม; LL.M. in International Commercial Arbitration, Bucerius Law School, Germany. E-mail: monthol.uttabolyukol@law-school.de Prosecutor Attached to the Office of the Attorney General, the Bankruptcy Litigation Department; LL.B. Chiangmai University; Barrister at Law at Thai Bar Under the Royal Patronage; LL.M. Sripatum University; LL.M. in International Commercial Arbitration, Bucerius Law School, Germany.

<sup>1</sup>ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์, มาตรา 194.

คำถามที่เกิดขึ้นก็คือ การที่เจ้าหน้าที่บังคับชำระหนี้โดยพลการเช่นนี้เป็นความผิดอาญาฐานใด ๆ หรือไม่ ซึ่งหากแยกตามแนวคำพิพากษาศาลฎีกา พบว่า โดยมากศาลฎีกามีแนวคำวินิจฉัยทั้งในทำนองว่าการกระทำดังกล่าวเป็นความผิดอาญา (ในความผิดฐานลักทรัพย์หรือความผิดอื่นที่เกี่ยวข้อง) แต่ก็มีกรณีที่ศาลฎีกาวินิจฉัยว่าการกระทำดังกล่าวไม่เป็นความผิดอาญา จึงเป็นกรณีที่น่าพิจารณาว่า แนวคำพิพากษาศาลฎีกาทั้งสองแนวดังกล่าวขัดแย้งกันเองหรือไม่ หรือมีข้อเท็จจริงอื่นใดที่ทำให้ผลของคำพิพากษาเปลี่ยนแปลงไป บทความนี้จะพิจารณาแนวคำพิพากษาศาลฎีกา โดยเปรียบเทียบกับคำพิพากษาศาลฎีกาเรื่องล่าสุดในกรณีดังกล่าว คือ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 13/2566 เพื่อเสนอว่าการที่เจ้าหน้าที่หรือบุคคลอื่นใช้กำลังหรือข่มขู่เพื่อนำทรัพย์สินของลูกหนี้ไปควบคุมการชำระหนี้ นั้น โดยสภาพแล้วเป็นการแสวงหาประโยชน์ที่มีควรได้โดยชอบด้วยกฎหมาย และอาจเข้าองค์ประกอบความผิดต่อทรัพย์ได้ การตีความในคดีดังกล่าวจึงอาจมีข้อโต้แย้งในทางวิชาการและอาจกระทบต่อความแน่นอนของบรรทัดฐานเดิมเกี่ยวกับการห้ามบังคับชำระหนี้โดยพลการ

## 2. คำพิพากษาศาลฎีกา ที่ 13/2566 (ย่อยาว)

### (ที่มาของคดี)

ผู้เสียหายที่ 1 และผู้เสียหายที่ 2 เป็นสามีภริยากัน ผู้เสียหายที่ 1 เป็นหนี้กู้ยืมเงินจำเลยที่ 1 จำนวน 50,000 บาท และต่อมาได้ขอกู้เงินจากจำเลยที่ 1 เพิ่มเติมอีกหลายครั้งประมาณปี 2560

คืนเกิดเหตุจำเลยทั้งสองและพวก เข้าไปในบ้านผู้เสียหายทั้งสองเพื่อทวงหนี้เงินที่ผู้เสียหายที่ 1 ค้างชำระ ผู้เสียหายที่ 1 ขอผิดผ่อนถึงสิ้นเดือน หากถึงเวลาดังกล่าวยังไม่คืนเงินชำระหนี้ จะนำรถยนต์และรถจักรยานยนต์ตีใช้หนี้ แต่ผู้เสียหายที่ 2 คัดค้านว่ารถยนต์และรถจักรยานยนต์ทั้งสองคันเป็นของผู้เสียหายที่ 2 จำเลยที่ 1 จึงบังคับให้ผู้เสียหายทั้งสองลบแอปพลิเคชันธนาคารพาณิชย์ที่โดยปกติผู้เสียหายทั้งสองใช้ออกจากโทรศัพท์เคลื่อนที่ โดยผู้เสียหายทั้งสองยินยอมเนื่องจากเข้าใจว่าพวกของจำเลยทั้งสองมีอาวุธปืนและเกรงว่าจะโดนทำร้าย

หลังจากนั้น จำเลยที่ 1 บังคับให้ผู้เสียหายทั้งสองมอบสมุดบัญชีเงินฝากธนาคารพาณิชย์และบัตรกดเงินสด (บัตรเอทีเอ็ม) ให้แก่จำเลยทั้งสองและพวก และบังคับให้ผู้เสียหายที่ 1 กรอกข้อความและลงนามในสัญญากู้ยืมเงิน และให้ผู้เสียหายที่ 2 ลงนามเป็นพยาน

### (โจทก์ฟ้องคดี)

พนักงานอัยการ โจทก์ฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยทั้งสองตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 33, 43, 40, 337, 340, 340 ตรี, 364, 365 และขอให้จำเลยทั้งสองร่วมกันคืนบัตรเอทีเอ็ม...หรือชดใช้เงิน 250 บาทแก่ผู้เสียหายทั้งสอง และริบสัญญากู้ยืมเงินพร้อมเอกสารประกอบ ของกลาง

### (คำพิพากษาศาลชั้นต้น)

ศาลชั้นต้นพิพากษาว่า จำเลยทั้งสองมีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 337 วรรคแรก, 365 (2)(3) ประกอบมาตรา 364, 83 เป็นการกระทำความผิดเป็นความผิดต่อกฎหมายหลายบท ให้ลงโทษฐานร่วมกันกระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 337 วรรคแรก ประกอบมาตรา 83 ซึ่งเป็นกฎหมายบทที่มีโทษหนักที่สุดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 90 และให้จำเลยทั้งสองร่วมกันคืนบัตรเอทีเอ็มธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) หรือชดใช้เงิน 250 บาท แก่ผู้เสียหายทั้งสอง (ที่ถูก แก่ผู้เสียหายที่ 2) รับผิดชอบกู้ยืมเงินของกลาง ส่วนเอกสารประกอบของกลางให้คืนแก่ผู้เสียหายทั้งสอง ข้อหาและคำขออื่นนอกจากนี้ให้ยก

### (โจทก์อุทธรณ์ และคำพิพากษาศาลอุทธรณ์)

โจทก์อุทธรณ์คัดค้านคำพิพากษาศาลชั้นต้นต่อศาลอุทธรณ์

ศาลอุทธรณ์พิพากษายืน

### (โจทก์ฎีกา และคำพิพากษาศาลฎีกา)

โจทก์ฎีกาคัดค้านคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ต่อศาลฎีกา

ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า “...การที่จำเลยทั้งสองกับพวกร่วมกันเอาสมุดบัญชีเงินฝากพร้อมบัตรเอทีเอ็มของผู้เสียหายทั้งสองไปนั้น เห็นได้ว่ามีมูลเหตุสืบเนื่องมาจากผู้เสียหายที่ 1 เป็นหนี้กู้ยืมเงินจำเลยที่ 1 แล้วไม่ผ่อนชำระตามข้อตกลง จำเลยที่ 1 จึงมาทวงถามผู้เสียหายที่ 1 ให้ชำระหนี้ถึงบ้านที่เกิดเหตุ เมื่อผู้เสียหายที่ 1 ไม่มีให้ จำเลยที่ 1 ก็พุดช่มขึ้นใจผู้เสียหายที่ 1 ด้วยเสียงอันดังโดยมีพวกคนหนึ่งแสดงท่าทีว่ามีอาวุธติดตัวมาด้วยการใช้มือกุมบริเวณเอวจนผู้เสียหายที่ 1 เกิดความกลัวว่าจะเกิดอันตราย แก่ตนและผู้เสียหายที่ 2 ซึ่งเห็นได้ว่าวัตถุประสงค์สำคัญของการกระทำของจำเลยทั้งสองและพวก เช่นนั้นก็เพื่อให้ผู้เสียหายที่ 1 ยอมให้ประโยชน์ในลักษณะที่เป็นทรัพย์สินแก่จำเลยที่ 1 ด้วยการทำสัญญากู้ยืมเงินทั่วไป ในจำนวนเงินพร้อมดอกเบี้ยซึ่งผู้เสียหายที่ 1 ยังคงค้างชำระอยู่แก่จำเลยที่ 1 ทั้งหมดมอบให้ไว้แก่จำเลยที่ 1 เป็นหลักฐาน ซึ่งถือเป็นการผิดฐานร่วมกันกระทำความผิดตามที่ศาลล่างทั้งสองวินิจฉัย

ส่วนสมุดบัญชีเงินฝากและบัตรเอทีเอ็มของผู้เสียหายทั้งสองซึ่งจำเลยทั้งสองกับพวกยึดเอาไปด้วยนั้น เมื่อไม่ได้ความขัดจากพยานหลักฐานโจทก์ว่าผู้เสียหายทั้งสองมีเงินคงเหลืออยู่ในบัญชีเงินฝากทั้งสองบัญชีหรือไม่ พฤติการณ์จึงต้องรับฟังเป็นคุณแก่จำเลยทั้งสองกับพวกว่า จำเลยที่ 1 เพียงประสงค์ที่จะเข้าควบคุมดูแลมิให้ผู้เสียหายทั้งสองสามารถนำสมุดบัญชีเงินฝากธนาคารหรือบัตรเอทีเอ็มไปใช้เบิกถอนเงินจากบัญชีดังกล่าวได้อีกเมื่อมีเงินเข้ามาในบัญชีในภายภาคหน้า หากแต่ต้องนำมาชำระหนี้ให้แก่จำเลยที่ 1 เสียก่อน ดังเห็นได้จากพฤติการณ์ของจำเลยที่ 1 ที่บังคับผู้เสียหายที่ 1 ให้แลกแอปพลิเคชันของธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) และธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) ทั้งบนโทรศัพท์เคลื่อนที่ของผู้เสียหายที่ 1 และผู้เสียหายที่ 2 อาจเป็นเหตุผลประการหนึ่งเพื่อป้องกัน

มิให้มีการทำธุรกรรมทางการเงินใด ๆ ผ่านโทรศัพท์เคลื่อนที่ได้นั่นเอง บ่งชี้ชัดว่า จำเลยที่ 1 หาได้ประสงค์จะได้รับประโยชน์จากมูลค่าในทางทรัพย์สินของสมุดบัญชีเงินฝากธนาคารและบัตรเอทีเอ็มของผู้เสียหายทั้งสองรวมราคา 450 บาท ด้วยการแย่งการครอบครองเอาทรัพย์สินดังกล่าวไปโดยเด็ดขาดไม่ การกระทำของจำเลยทั้งสองกับพวกจึงยังไม่พอรับฟังว่าเป็นการเอาทรัพย์สินของผู้อื่นไปโดยทุจริตหรือเพื่อแสวงหาประโยชน์ที่มิควรได้โดยชอบด้วยกฎหมายสำหรับตนเองหรือผู้อื่นอันจะเป็นความผิดฐานร่วมกันลักทรัพย์ ซึ่งเมื่อจำเลยทั้งสองกับพวกไม่มีความผิดฐานลักทรัพย์เสียแล้วย่อมไม่มีความผิดฐานร่วมกันปล้นทรัพย์ด้วย สำหรับคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4882/2560 และที่ 674/2554 (ประชุมใหญ่) ซึ่งโจทก์อ้างมา ข้อเท็จจริงไม่ตรงกับคดีนี้ ที่ศาลอุทธรณ์พิพากษายกฟ้องโจทก์ในความผิดฐานร่วมกันปล้นทรัพย์จึงชอบแล้ว ศาลฎีกาเห็นพ้องด้วย ฎีกาของโจทก์ฟังไม่ขึ้น...”  
พิพากษายืน<sup>2</sup>

### 3. วิเคราะห์คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 13/2566

ด้วยความเคารพเป็นอย่างยิ่งต่อศาลฎีกา ผู้เขียนทั้งสองเห็นว่า คำวินิจฉัยของศาลฎีกาในคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 13/2566 อาจจะมีข้อโต้แย้งในบางประเด็น ดังนี้

#### 3.1 การบังคับชำระหนี้โดยพลการเป็นการแสวงหาประโยชน์อันมิควรได้โดยชอบด้วยกฎหมายหรือไม่

หลักการพื้นฐานที่ยอมรับกันในระบบกฎหมายคือการบังคับชำระหนี้ต้องกระทำผ่านกระบวนการทางศาลเท่านั้น เจ้าหนี้ไม่มีอำนาจตามกฎหมายที่จะใช้กำลังหรือวิธีการอื่นใดเพื่อยึดทรัพย์สินของลูกหนี้มาชำระหนี้ได้เองโดยพลการ การบังคับชำระหนี้โดยพลการเช่นนั้นย่อมเป็นการกระทำที่ “ไม่ชอบด้วยกฎหมาย” โดยสภาพ<sup>3</sup> และในทางกฎหมายอาญาย่อมมีผลเป็น “การกระทำโดยทุจริต” ด้วย แม้โดยมาก ศาลฎีกามักจะวินิจฉัยว่าการบังคับชำระหนี้โดยพลการเป็นการกระทำโดยทุจริต แต่ก็มีคำพิพากษาศาลฎีกาบางฉบับที่ศาลฎีกาวินิจฉัยแตกต่างออกไปจากแนวคำพิพากษาบรรทัดฐานดังกล่าว รวมถึงคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 13/2566 ด้วย

ปัญหาเรื่องการวินิจฉัยหรือการปรับบทว่าการกระทำของเจ้าหนี้ที่บังคับชำระหนี้เอาเองโดยพลการเป็นความผิดอาญาหรือไม่ มิได้เป็นปัญหาใหม่ แต่เป็นปัญหาที่ได้ขึ้นสู่การพิจารณาของ

<sup>2</sup>หมายเหตุ ตัดตอน ทำตัวหนา ชัดเส้นใต้และสรุปความโดยผู้เขียนทั้งสอง.

<sup>3</sup>ไกรฤกษ์ เกษมสันต์, หม่อมหลวง, คำอธิบายประมวลกฎหมายอาญา ภาคความผิด มาตรา 288 - มาตรา 366/4, พิมพ์ครั้งที่ 14 (กรุงเทพมหานคร: เนติบัณฑิตยสภา, 2567), หน้า 249.

ศาลฎีกามาแล้วหลายครั้ง ตั้งแต่สมัยก่อนประมวลกฎหมายอาญามีผลใช้บังคับซึ่งศาลฎีกาวินิจฉัยไว้ในคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 353/2478 ว่าจำเลย (ซึ่งเป็นสามีของผู้เสียหาย) เข้ายื้อแย่งหนังสือออกหมายนัดเรียกพยานไป โดยจำเลยไม่ใช่ผู้ที่ออกหมายเรียก ศาลชั้นต้นและศาลอุทธรณ์เห็นว่า การกระทำดังกล่าวจำเลยไม่มีเจตนาทุจริต จึงขาดองค์ประกอบความผิด แต่ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า การที่จำเลยเข้ายื้อแย่งหนังสือดังกล่าว โดยประสงค์จะดูชื่อในหนังสือว่าหมายถึงผู้ใด ย่อมเป็นการแสวงหาประโยชน์อันมิควรได้โดยชอบด้วยกฎหมายแล้ว การกระทำของจำเลยเป็นความผิดฐานลักทรัพย์ (แต่เนื่องจากจำเลยเป็นสามีของผู้เสียหาย ศาลฎีกาจึงพิพากษาขึ้นให้ยกฟ้อง คือศาลฎีกาเห็นพ้องด้วยในผล แต่ในเหตุแห่งการวินิจฉัยนั้น ศาลฎีกามีได้เห็นด้วยกับศาลชั้นต้นและศาลอุทธรณ์)

หลักที่ได้จากคำพิพากษาศาลฎีกาฉบับนี้คือ การยึดทรัพย์สินของลูกหนี้ไว้เป็นการชั่วคราวเพื่อหักกลบลบหนี้โดยพลการนั้น ถือเป็นการแสวงหาประโยชน์อันมิควรได้โดยชอบด้วยกฎหมาย จึงย่อมเป็นความผิดฐานลักทรัพย์แล้ว (ส่วนผู้กระทำความผิดทางอาญาหรือไม่ ก็เป็นเรื่องของเหตุยกเว้นความรับผิด หรือยกเว้นโทษ ซึ่งเป็นเรื่องภายหลังจากที่ต้องวินิจฉัยให้ได้ความเสียก่อนว่าจำเลยมีความผิดตามกฎหมาย)

แนวคำพิพากษาศาลฎีกาในระยะหลังได้ยึดถือตามหลักการดังกล่าวมาโดยตลอด และได้สร้างบรรทัดฐานที่ชัดเจนว่า การบังคับชำระหนี้โดยพลการถือเป็นความผิดต่อทรัพย์ โดยมีตัวอย่างเช่น

**คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 674/2554 (ประชุมใหญ่)** วินิจฉัยว่า แม้จำเลยกับพวกจะเข้าไปทำร้ายร่างกายและบังคับเอาทรัพย์สินของผู้เสียหายไปเท่าที่คิดว่าพอกับค่าจ้างที่ติดค้างอยู่ แต่การกระทำที่ไม่มีอำนาจตามกฎหมายเช่นนี้ ถือว่าเป็นการกระทำโดยมีเจตนาทุจริตแล้ว และพิพากษาลงโทษฐานร่วมกันปล้นทรัพย์

**คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4932/2561** วินิจฉัยว่า การที่จำเลยนำรถยนต์ของผู้เสียหายไป “เพื่อเป็นประกันหนี้” โดยพลการนั้น เป็นการกระทำโดยไม่มีอำนาจตามกฎหมาย ถือเป็นการแสวงหาประโยชน์ที่มิควรได้โดยชอบด้วยกฎหมาย อันเป็นการเอาทรัพย์สินของผู้อื่นไปโดยทุจริต จึงเป็นความผิดฐานลักทรัพย์

จากแนวบรรทัดฐานข้างต้น จะเห็นได้ว่าศาลฎีกาได้ยอมรับหลักการแล้วว่า “วิธีการ” ที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายในการบังคับชำระหนี้ นั่นเอง ที่ส่งผลให้ “ประโยชน์” ที่ได้รับกลายเป็นประโยชน์ที่มิควรได้โดยชอบด้วยกฎหมาย และทำให้การกระทำนั้นมี “เจตนาทุจริต” ในตัวเอง

แนวคำวินิจฉัยของศาลฎีกาดังกล่าว สอดคล้องกับความเห็นเชิงวิชาการของอาจารย์ในสาขาวิชากฎหมายอาญา เช่น ศาสตราจารย์พิเศษจิตติ ติงศภักดิ์ และศาสตราจารย์ ดร.คนพล จันทร์หอม ที่ว่าการเอาทรัพย์สินของลูกหนี้ไปชำระหนี้โดยพลการเป็นการแสวงหาประโยชน์ที่มิควรได้โดยชอบด้วยกฎหมายอย่างแน่นอน เพราะวิธีการบังคับชำระหนี้ไม่ได้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ ดังนั้น

เจ้าหน้าที่ย่อมมีเจตนาทุจริตและมีความผิดฐานลักทรัพย์<sup>4</sup> และการกระทำความผิดกล่าวถือเป็นการกระทำโดยมีเจตนาทุจริตแล้วเพราะเป็นการแสวงหาประโยชน์ที่มีควรได้โดยชอบด้วยกฎหมายสำหรับตนเองหรือผู้อื่นแล้ว<sup>5</sup>

### 3.2. ประเด็นเรื่อง การเอาไปโดยเด็ดขาด

ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า “...จำเลยที่ 1 หาได้ประสงค์จะได้รับประโยชน์จากมูลค่าในทางทรัพย์สินของสมุดบัญชีเงินฝากธนาคารและบัตรเอทีเอ็มของผู้เสียหายทั้งสองรวมราคา 450 บาท ด้วยการแย่งการครอบครองเอาทรัพย์สินดังกล่าวไปโดยเด็ดขาดไม่...” มีข้อที่น่าพิจารณา คือ การเอาไปในลักษณะของข้อเท็จจริงตามคำพิพากษาศาลฎีกาฉบับนี้ถือเป็นการเอาไปโดยเด็ดขาดหรือไม่

เมื่อพิจารณาด้วยบทกฎหมายแล้ว “การลักทรัพย์” คือ การเอาไปซึ่งทรัพย์สินของผู้อื่นหรือที่ผู้อื่นเป็นเจ้าของรวมอยู่ด้วย ซึ่งคำว่า “การเอาไป” หมายถึง การแย่งการครอบครอง<sup>6</sup> ซึ่งคำว่า “แย่ง” แสดงว่าเป็นการเอาทรัพย์สินนั้นไปจากการครอบครองของบุคคลอื่นโดยไม่ได้รับอนุญาตหรือไม่ได้รับความยินยอม<sup>7</sup> และการเอาไปดังกล่าวนี้ต้องเป็นการเอาไปในลักษณะตัดกรรมสิทธิ์ของเจ้าของ กล่าวคือ การกระทำในลักษณะที่เป็นการตัดกรรมสิทธิ์อันจะเป็นความผิดฐานลักทรัพย์ต้องเป็นการเอาทรัพย์สินไปอย่างถาวร คือการไม่ประสงค์จะให้ทรัพย์สินนั้นตกมาอยู่ในความครอบครองของผู้เป็นเจ้าของหรือผู้ครอบครองเดิมอีก ถ้าเป็นการเอาไปเพียงชั่วคราว เช่น ดึงปืนมาจากผู้อื่นด้วยความกลัวว่าเขาจะใช้ปืนดังกล่าวทำร้ายแล้วโยนทิ้ง หรือแอบเอารถผู้อื่นไปกินข้าวต้มเมื่อกินเสร็จแล้วจะนำรถมาส่งคืน เช่นนี้ไม่มีความผิดฐานลักทรัพย์ เนื่องจากการกระทำขาดองค์ประกอบภายนอกข้อ “เอาไป” (โปรดดูตัวอย่าง เช่น คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1915/2543)<sup>8</sup>

ข้อเท็จจริงที่ปรากฏในคดีนี้ คือ จำเลยทั้งสองกับพวกร่วมกันใช้กำลังข่มขู่เพื่อเอาทรัพย์สิน คือ สมุดบัญชีและบัตรเอทีเอ็มของผู้เสียหายทั้งสองไป โดยที่ไม่ปรากฏข้อเท็จจริงใดเลยที่บ่งชี้ว่าจำเลยทั้งสองกับพวกมีเจตนาจะนำทรัพย์สินดังกล่าวมาคืนให้แก่ผู้เสียหายทั้งสองในภายหลัง ทั้งโดยสภาพของทรัพย์สินนั้นเองก็ไม่เป็นอันตรายใด ๆ ที่จะทำให้จำเลยทั้งสองกับพวกนึกเกรงกลัวหรือเข้าใจ

<sup>4</sup>จิตติ ดิงศักดิ์, กฎหมายอาญา ภาค 2 ตอน 2 และภาค 3, พิมพ์ครั้งที่ 7 (กรุงเทพมหานคร: เนติบัณฑิตยสภา, 2553), หน้า 634-636.

<sup>5</sup>คณพล จันทรหอม, คำอธิบายกฎหมายอาญาภาคความผิด 3, พิมพ์ครั้งที่ 9 (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2568), หน้า 89.

<sup>6</sup>ไกรฤกษ์ เกษมสันต์, หม่อมหลวง, เรื่องเดิม, หน้า 219.

<sup>7</sup>คณพล จันทรหอม, เรื่องเดิม, หน้า 39.

<sup>8</sup>ไกรฤกษ์ เกษมสันต์, หม่อมหลวง, เรื่องเดิม, หน้า 219.

ไปได้ว่าผู้เสียหายจะนำเอามาทำร้ายจำเลยทั้งสองกับพวกได้ จึงไม่มีเหตุที่จะเอาสมุดบัญชีดังกล่าวไปเพื่อให้ไม่เกิดอันตรายแก่ตน

นอกจากนี้ ไม่ปรากฏเหตุว่าจำเลยทั้งสองกับพวกมีความสนิทสนมคุ้นเคยกับผู้เสียหายทั้งสองถึงขนาดที่จะ “เอาไป” ซึ่งทรัพย์สินของผู้เสียหายทั้งสองโดยอ้างเหตุวิสาสะได้ ตรงกันข้ามกลับได้ข้อเท็จจริงว่า จำเลยทั้งสองกับพวกร่วมกันขู่เข็ญบีบบังคับให้ผู้เสียหายทั้งสองมอบสมุดบัญชีและบัตรเอทีเอ็มให้

ยิ่งไปกว่านั้น เมื่อคำนึงถึงลักษณะของการใช้ประโยชน์ในตัวทรัพย์สินนั่นเอง คือ สมุดบัญชีและบัตรเอทีเอ็ม โดยสภาพหากจำเลยทั้งสองกับพวกประสงค์จะบังคับชำระหนี้ ก็ย่อมทำได้โดยการนำเอาสมุดบัญชีและบัตรเอทีเอ็มดังกล่าวไปเบิกถอนเป็นเงินสดจากธนาคาร ซึ่งถ้าหากว่าจำเลยทั้งสองกับพวกทำได้สำเร็จแล้ว ก็ไม่มีเหตุใดที่จำเลยทั้งสองกับพวกจะหวงนำเอาสมุดบัญชีและบัตรเอทีเอ็มมาคืนให้แก่ผู้เสียหายทั้งสองแต่อย่างใด โดยสภาวะและวิสัย จำเลยทั้งสองกับพวกก็คงจะทั้งสมุดบัญชีและบัตรเอทีเอ็มไปให้พ้นจากความครอบครองของตน ซึ่งนั่นก็ยังคงเป็นการ “เอาไป” ในลักษณะตัดกรรมสิทธิ์ของผู้เสียหายทั้งสองโดยเด็ดขาดอยู่ดี เจือสมกับคำขอท้ายฟ้องของโจทก์ ที่ขอให้ศาลมีคำสั่งบังคับให้จำเลยทั้งสองคืนสมุดบัญชีให้แก่ผู้เสียหายทั้งสอง ซึ่งก็แสดงให้เห็นว่า แม้ในวันที่ฟ้องจำเลยทั้งสองก็ยังไม่คืนสมุดบัญชีให้แก่ผู้เสียหายทั้งสอง เช่นนี้แล้ว การวินิจฉัยว่าโดยพฤติการณ์ไม่ใช่การเอาไปโดยเด็ดขาด จึงยังน่าสงสัยอยู่

ด้วยความเคารพเป็นอย่างยิ่งต่อศาลฎีกา ผู้เขียนทั้งสองจึงเห็นว่า การกระทำของจำเลยทั้งสองกับพวกในคดีนี้จึงมีลักษณะเป็นการ “เอาไป” ซึ่งเป็นการตัดกรรมสิทธิ์อย่างถาวรตามความหมายของความผิดฐานลักทรัพย์แล้ว เมื่อการลักทรัพย์เป็นการกระทำโดยร่วมกันตั้งแต่สามคนขึ้นไป และมีการใช้กำลังประทุษร้ายผู้เสียหายทั้งสอง กรณีจึงเป็นความผิดฐานปล้นทรัพย์ตามคำฟ้องของโจทก์ได้

### 3.3 ประเด็นเรื่องประโยชน์ที่มิควรได้

ศาลฎีกาวินิจฉัยทำนองว่าจำเลยเพียงประสงค์ที่จะ “ควบคุมดูแล” บัญชีเพื่อประกันการชำระหนี้ มิได้ประสงค์จะได้รับประโยชน์จากมูลค่าของทรัพย์สินหรือแย่งการครอบครองไปโดยเด็ดขาด

ด้วยความเคารพอย่างยิ่งต่อศาลฎีกา ผู้เขียนทั้งสองไม่เห็นพ้องด้วยกับการให้เหตุผลเช่นนี้ เพราะการ “ควบคุมดูแล” บัญชีของผู้อื่นโดยใช้กำลังข่มขู่ ก็คือการแสวงหาประโยชน์ในการเป็นผู้มีอำนาจเหนือทรัพย์สินของผู้อื่น ประกอบกับเมื่อพิจารณาคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 353/2478 ข้างต้นแล้ว แม้แต่เพียงลำพังการยื้อแย่งเอกสารเพื่อจะอ่านข้อความในเอกสารนั้น (ซึ่งไม่เกี่ยวกับตน) ศาลฎีกาก็ยังวินิจฉัยว่าเป็นการแสวงหาประโยชน์อันมิควรได้โดยชอบด้วยกฎหมายแก่ตน ข้อเท็จจริงตามคำพิพากษาศาลฎีกาดังกล่าวนี้มีพฤติการณ์ที่ไกลกว่านั้นมาก โดยนอกจากจำเลยทั้งสองกับพวกจะขู่เข็ญให้ผู้เสียหายทั้งสองมอบสมุดบัญชีให้แล้ว ยังบังคับให้ผู้เสียหายทั้งสองลบแอปพลิเคชันธนาคาร

ออกจากโทรศัพท์เคลื่อนที่อีกด้วย การกระทำดังกล่าวเห็นได้ชัดแจ้งว่า “การเข้าควบคุมดูแลบัญชีของผู้เสียหายทั้งสอง” ตามที่ศาลฎีกาวินิจฉัยนั้น ย่อมเป็นการแสวงหาประโยชน์อันมิควรได้โดยชอบด้วยกฎหมายแล้ว

อนึ่ง เมื่อพิจารณาตามสัทธิแล้ว จำเลยทั้งสองกับพวกก็ไม่มีสิทธิโดยชอบธรรมอย่างใด ๆ ที่จะเข้าควบคุมสมุดบัญชีหรือการเงินในบัญชีธนาคารของผู้เสียหายทั้งสองได้ การกระทำของจำเลยทั้งสองจึงเป็นการกระทำนอกเหนือไปจากกระบวนหน้าที่กฎหมายกำหนดไว้ ซึ่งประโยชน์ในการมีอำนาจควบคุมนี้เองคือ “ประโยชน์ที่มิควรได้โดยชอบด้วยกฎหมาย” กล่าวคือ แม้จำเลยจะยังมิได้เบิกถอนเงินออกจากบัญชีในทันที แต่เพียงการทำให้ผู้เสียหายหมดอำนาจในการเข้าถึงทรัพย์สินของตนเอง และทำให้จำเลยกลายเป็นผู้มีอำนาจต่อรองเหนือเงินในบัญชี ก็ถือเป็นประโยชน์ที่มิควรได้โดยชอบด้วยกฎหมายแล้ว

### 3.4 การอ้างความสำคัญผิดเพื่อลบล้างเจตนากระทำความผิด

กฎหมายอาญามีหลักประกันว่า บุคคลจะต้องรับผิดชอบในทางอาญาก็ต่อเมื่อได้กระทำโดยเจตนา<sup>9</sup> โดยการกระทำโดยเจตนา ได้แก่ กระทำโดยรู้สำนึกในการที่กระทำและในขณะเดียวกันผู้กระทำประสงค์ต่อผล หรือย่อมเล็งเห็นผลของการกระทำนั้นด้วย<sup>10</sup> ซึ่งถ้าหากผู้กระทำไม่มีเจตนา การกระทำย่อมไม่เป็นความผิด<sup>11</sup> เพราะขาดองค์ประกอบภายใน

เจตนาในการกระทำความผิดในฐานลักทรัพย์นั้น คือ จำเลยต้องได้กระทำโดยรู้ว่าการกระทำของตนเป็นการ “ลักทรัพย์” และโดยนัยเดียวกันเจตนาในการกระทำความผิดฐานชิงทรัพย์ คือการลักทรัพย์โดยใช้กำลังประทุษร้ายหรือในทันทีทันใดนั้นจะใช้กำลังประทุษร้าย และการกระทำความผิดฐาน “ปล้นทรัพย์” คือ การลักทรัพย์โดยใช้กำลังประทุษร้าย โดยรู้ว่าการกระทำของตนมีผู้ร่วมกระทำตั้งแต่ 3 คนขึ้นไป และรู้ว่าสิ่งที่เอาไปนั้นเป็นทรัพย์ของ “ผู้อื่น” และจำเลยประสงค์ต่อผลคือ มุ่งหมายให้เกิดการปล้นทรัพย์ขึ้นอย่างแท้จริง และมีเจตนาทุจริตตามที่กล่าวไว้ในประการแรก

ในคดีนี้ แม้จำเลยจะไม่ได้ให้การต่อสู้โดยอ้างข้อเท็จจริงที่ไม่มีอยู่จริงเป็นความสำคัญผิดเพื่อเป็นเหตุให้การกระทำไม่เป็นความผิด หรือไม่ต้องรับโทษ หรือต้องรับโทษน้อยลงก็ตาม แต่การจะอ้างสำคัญผิดในข้อเท็จจริงเพื่อจำกัดความผิดตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 62 ได้หรือไม่ เห็นว่า จะต้องปรากฏว่ามีพฤติการณ์หรือเหตุจูงใจอันจะทำให้จำเลยเข้าใจผิดว่าเป็นข้อเท็จจริงที่มีอยู่จริงเมื่อพฤติการณ์ของจำเลยที่ร่วมกันตั้งแต่ 3 คนขึ้นไป บุกรุกเข้าไปในบ้านของผู้อื่นในยามวิกาล และ

<sup>9</sup>ประมวลกฎหมายอาญา, มาตรา 59 วรรคแรก.

<sup>10</sup>ประมวลกฎหมายอาญา, มาตรา 59 วรรคสอง.

<sup>11</sup>ประมวลกฎหมายอาญา, มาตรา 59 วรรคสาม.

ใช้การข่มขู่แสดงท่าทีคล้ายมีอาวุธนั้น เป็นการกระทำที่ประจักษ์แจ้งในตัวเองว่าผิดกฎหมายอย่างร้ายแรง ไม่มีวิญญาณคนใดจะเข้าใจโดยสุจริตได้ว่าตนมีสิทธิกระทำการรุนแรงเช่นนั้นได้ตามกฎหมาย ดังที่ศาสตราจารย์พิเศษจิตติ ติงศภักดิ์ ได้ให้ความเห็นไว้ว่า แม้เจ้าหน้าที่อาจสำคัญผิดในสิทธิทางแพ่งของตนได้ แต่หากมีการใช้กำลังเข้าเกี่ยวข้อง ย่อมประจักษ์ว่าผู้กระทำความผิดต้องรู้อยู่แล้วว่าไม่มีสิทธิจะกระทำเช่นนั้นได้

### 3.5 ความรับผิดชอบของตัวการร่วมที่มีได้เป็นเจ้าหนี้

ศาลฎีกาวินิจฉัยโดยให้เหตุผลทำนองว่าจำเลยที่ 1 ซึ่งเป็นเจ้าหนี้ของผู้เสียหายที่ 1 การกระทำของจำเลยที่ 1 ที่บังคับชำระหนี้โดยผลการจึงเป็นการกระทำที่ขาดเจตนาทุจริต การกระทำของจำเลยที่ 1 จึงไม่เป็นความผิดฐานลักทรัพย์

ด้วยความเคารพเป็นอย่างยิ่งต่อศาลฎีกา ผู้เขียนทั้งสองไม่เห็นพ้องด้วยกับแนวคำวินิจฉัยดังกล่าว ดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นว่า การที่เจ้าหนี้ใช้กำลังบังคับชำระหนี้เองโดยผลการโดยไม่ผ่านกระบวนการทางศาลเป็นวิธีการนอกเหนือที่กฎหมายรับรองและคุ้มครองให้ ดังนั้น การกระทำของจำเลยทั้งสองกับพวกจึงเป็นแสวงหาประโยชน์อันมิควรได้โดยชอบด้วยกฎหมายอย่างแน่อน

กรณีจะเป็นประการใดก็ตาม ถึงหากจะมองว่า เจ้าหนี้สามารถบังคับชำระหนี้โดยผลการได้เป็นข้อเท็จจริงที่อาจทำให้เป็นข้อยกเว้นความผิดทางอาญาของเจ้าหนี้ หากจะเชื่อตามเหตุผลดังกล่าวนี้ เหตุประการนี้ควรจะเป็นเหตุยกเว้นความผิดหรือยกเว้นโทษให้แก่จำเลยที่ 1 เพียงผู้เดียวเท่านั้น มิใช่ขยายไปถึงตัวการร่วมคนอื่น แต่ข้อเท็จจริงในคดีนี้ปรากฏว่าจำเลยที่ 2 และพวกที่ยังไม่ได้ตัวมานั้น มีได้เป็นเจ้าหนี้ของผู้เสียหายที่ 1 ด้วย ส่งผลให้จำเลยที่ 2 กับพวก ไม่มีมูลหนี้ใด ๆ กับผู้เสียหายเลย การที่จำเลยที่ 2 กับพวก ร่วมใช้กำลังข่มขู่เพื่อเอาทรัพย์สินของผู้เสียหายไปให้แก่จำเลยที่ 1 นั้น จึงเป็นการกระทำ “เพื่อแสวงหาประโยชน์ที่มิควรได้โดยชอบด้วยกฎหมายสำหรับผู้อื่น” จำเลยที่ 2 กับพวก จึงไม่อาจจะสามารถยกเหตุเรื่องการทวงหนี้ขึ้นมาเป็นข้ออ้างเพื่อหลบเลี่ยงเจตนาทุจริตของตนได้ เพราะเหตุดังกล่าว ถ้าหากจะเป็นความผิด ก็เป็นเหตุยกเว้นความผิดเฉพาะตัวของจำเลยที่ 1 เท่านั้น

### 3.6 การรับฟังข้อเท็จจริงเป็นคุณแก่จำเลยไม่ว่าในทางใด

ศาลฎีกาวินิจฉัยทำนองว่า จำเลยทั้งสองกับพวกที่ยังไม่ได้ตัวมา ต้องการเข้าควบคุมการใช้งานบัญชีของผู้เสียหาย และฟังข้อเท็จจริงว่าเมื่อไม่ได้ความว่ามีเงินคงเหลือในบัญชีหรือไม่ จึงต้องฟังเป็นคุณว่าจำเลยทั้งสองกับพวกมีเจตนาเพียงแต่จะเข้าควบคุมบัญชีของผู้เสียหายทั้งสองเท่านั้น ไม่มีเจตนาประสงค์ต่อตัวทรัพย์สินคือสมุดบัญชีแต่อย่างใด

ด้วยความเคารพเป็นอย่างยิ่งต่อศาลฎีกา ผู้เขียนทั้งสองเห็นว่า การที่ศาลฎีกาให้น้ำหนักกับข้อเท็จจริงที่ว่าโจทก์ไม่ได้นำสืบว่ามีเงินในบัญชีคงเหลือในบัญชีของผู้เสียหายทั้งสองหรือไม่

พฤติการณ์จึงต้องรับฟังเป็นคุณแก่จำเลยทั้งสองว่าไม่มีเจตนาประสงค์ต่อทรัพย์คือสมุดบัญชีนั้นอาจจะมีข้อโต้แย้งได้ กล่าวคือ บัญชีธนาคารของผู้เสียหายทั้งสองจะมีเงินหรือไม่นั้น ไม่น่าจะเป็นสาระสำคัญของความผิดแต่อย่างใด ยิ่งไปกว่านั้น ทรัพย์ที่ถูกประทุษร้ายในคดีนี้ คือ “บัตรเอทีเอ็ม และสมุดเงินฝากซึ่งถือเป็นเครื่องมือทางการเงิน” และประโยชน์ที่จำเลยทั้งสองกับพวกแสวงหาคือ “อำนาจในการควบคุม” ซึ่งเป็นประโยชน์ที่จำเลยทั้งสองกับพวกมิควรได้โดยชอบด้วยกฎหมายแล้ว ไม่ว่าในบัญชีจะมีเงินอยู่หรือไม่ก็ตาม เจตนาทุจริตต้องพิจารณาในขณะที่จำเลยเอาทรัพย์ไป ซึ่งในขณะนั้นจำเลยย่อมมีเจตนาที่จะควบคุมเงินทั้งหมดที่อาจมีหรือที่จะมีขึ้นในบัญชีในอนาคต การที่บัญชีจะบังเอิญมีเงินจำนวนเท่าใดในขณะนั้น จึงไม่ใช่ข้อสำคัญในการพิจารณา มิได้ทำให้เจตนาที่จะควบคุมเงินทั้งหมดนั้นหายไป และไม่น่าจะเป็นเหตุชี้ขาดว่าจำเลยมิได้แสวงหาประโยชน์ที่มิควรได้โดยชอบด้วยกฎหมาย

อนึ่ง ผู้เขียนทั้งสองเห็นด้วยความเคารพว่า โดยสภาพของข้อเท็จจริงตามท้องเรื่องนั้น ถ้าหากในบัญชีธนาคารของจำเลยทั้งสองไม่มีเงินเลยจริง ๆ จำเลยทั้งสองกับพวกก็ไม่จำเป็นต้องการเข้าควบคุมบัญชีธนาคารของผู้เสียหายทั้งสอง ข้อเท็จจริงควรจะรับฟังได้ว่ามีเงินในบัญชีธนาคารของผู้เสียหายทั้งสอง ทั้งนี้ จำนวนจะมากหรือน้อยเพียงใด ไม่เป็นสาระสำคัญที่จะทำให้ผลของคดีเปลี่ยนแปลงไปอยู่ดี

### 3.7 การไม่ให้เหตุผลประกอบการวินิจฉัย

ในชั้นฎีกา โจทก์ได้ฎีกาโต้แย้งคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ ว่าการกระทำของจำเลยทั้งสองเป็นความผิดฐานปล้นทรัพย์ โดยโจทก์ได้ยกแนวคำพิพากษาศาลฎีกาสองฉบับประกอบฟ้องฎีกา การวินิจฉัยฎีกาของโจทก์อ้างถึง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 674/2554 (ประชุมใหญ่) ซึ่งเป็นบรรทัดฐานะที่วินิจฉัยโดยที่ประชุมใหญ่ของศาลฎีกา โดยศาลฎีกาได้ให้เหตุผลในการที่ไม่นำมาปรับใช้เพียงว่า “ข้อเท็จจริงไม่ตรงกับคดีนี้” โดยมีได้อธิบายขยายความต่อไปว่าข้อเท็จจริงของแต่ละคดีนั้นแตกต่างกันในสาระสำคัญอย่างไร และเหตุใดหลักกฎหมายที่วินิจฉัยไว้ในคดีก่อนจึงไม่อาจนำมาใช้กับคดีนี้ได้<sup>12</sup> จึงอาจยังไม่เพียงพอต่อคำอธิบายเหตุผลของคำพิพากษา

<sup>12</sup>ตัวอย่างกรณีที่ศาลฎีกาวินิจฉัยโดยให้เหตุผลประกอบอย่างชัดเจนว่าคำพิพากษาศาลฎีกาที่อ้างไม่ตรงกับข้อเท็จจริงในคดีอย่างไร เช่น คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1460/2567 ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า “...ส่วนคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6792/2548 ที่จำเลยร่วมที่ 1 และที่ 2 นำมาอ้างนั้นเป็นเรื่องบุคคลภายนอกร้องสอดขอเข้ามาเป็นคู่ความฝ่ายที่สามในฐานะจำเลยตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 57(1) ข้อเท็จจริงไม่ตรงกับคดีนี้...” คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 14804/2556 ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า “...ส่วนคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3979/2549 ที่จำเลยอ้างมีข้อเท็จจริงในประเด็นแห่งคดีไม่ตรงกับข้อเท็จจริงในคดีนี้ เพราะคดีดังกล่าวมีประเด็นแต่เพียงว่า ผู้ร้องมีอำนาจ

ในทางหลักการ แม้ระบบกฎหมายไทยจะไม่ได้ถือว่า กฎหมายเกิดจากการตัดสินใจของศาล เป็นบ่อเกิดแห่งกฎหมายโดยตรงเหมือนเช่นระบบคอมมอนลอว์ แต่แนวคำพิพากษาศาลฎีกา โดยเฉพาะอย่างยิ่งคำพิพากษาศาลฎีกาโดยมติที่ประชุมใหญ่ ย่อมมีผลในทางปฏิบัติในการสร้างความแน่นอนของกฎหมายและเป็นแนวทางที่ศาลล่างและผู้ปฏิบัติงานทางกฎหมายยึดถือปฏิบัติสืบมา การจะวินิจฉัยให้แตกต่างไปจากแนวบรรทัดฐานเดิม โดยเฉพาะมติที่ประชุมใหญ่ จึงควรมีเหตุผลทางกฎหมายที่หนักแน่นและชัดเจนมารองรับ แม้ข้อเท็จจริงในแต่ละคดีจะไม่มีทางเหมือนกันทุกประการ แต่สิ่งสำคัญที่ต้องพิจารณาคือ **“หลักกฎหมาย”** ที่อยู่เบื้องหลังคำวินิจฉัยนั้น หลักกฎหมายที่สกัดได้จากคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 674/2554 คือ **“การที่เจ้าหน้าที่ใช้กำลังประทุษร้ายบังคับเอาทรัพย์สินของลูกหนี้ไปโดยพลการ แม้จะอ้างว่าเพื่อชำระหนี้ ก็ถือว่ามีเจตนาทุจริตและเป็นความผิดต่อทรัพย์สินของลูกหนี้”** ซึ่งหลักกฎหมายนี้สามารถนำมาปรับใช้กับข้อเท็จจริงในคดีที่ 13/2566 ได้โดยตรง เพราะทั้งสองคดีมีปัญหาที่ต้องพิจารณาเดียวกันคือ **“การบังคับชำระหนี้โดยพลการ”**

นอกจากนี้ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 186(6) ก็ได้บัญญัติโดยชัดแจ้งว่า **“คำพิพากษาหรือคำสั่งต้องมีข้อสำคัญเหล่านี้เป็นอย่างน้อย...(6) เหตุผลในการตัดสินใจทั้งในปัญหาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย...”** ซึ่งมาตราดังกล่าวนำมาใช้ในชั้นอุทธรณ์และชั้นฎีกาด้วย ดังนั้น ลำพังการที่ศาลฎีกาวินิจฉัยเพียงว่า **“ข้อเท็จจริงไม่ตรงกับคดีนี้”** จึงอาจจะไม่ตรงกับตัวบทกฎหมายที่บัญญัติให้ศาลต้องให้เหตุผลประกอบการพิจารณาทุกเรื่องไป

ดังนั้น ด้วยความเคารพเป็นอย่างยิ่งต่อศาลฎีกา ผู้เขียนทั้งสองเห็นว่า การที่ศาลฎีกาวินิจฉัยว่าข้อเท็จจริงตามคำพิพากษาศาลฎีกาที่โจทก์อ้างมาไม่ตรงกับข้อเท็จจริงในคดี โดยที่ศาลฎีกาไม่ได้อธิบายเหตุผลว่าข้อเท็จจริงแตกต่างกันอย่างไร จึงอาจจะทำให้การให้เหตุผลของศาลฎีกาในคดีนี้

---

เข้ามาดำเนินกระบวนการพิจารณาในชั้นบังคับคดีตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 50 หรือไม่ ดังนั้น การดำเนินกระบวนการพิจารณาออกหมายบังคับคดีของผู้ร้องจนกระทั่งศาลชั้นต้นมีคำสั่งอนุญาตให้ตั้งเจ้าพนักงานบังคับคดีแล้ว จึงเป็นกระบวนการบังคับคดีที่ชอบด้วยกฎหมาย...” คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3112/2523 ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า **“...คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1039/2516 และคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1657/2520 ที่ศาลอุทธรณ์อ้างมานั้น ข้อเท็จจริงไม่ตรงกับคดีนี้ กล่าวคือตามคำพิพากษาดังกล่าว ข้อเท็จจริงฟังได้ว่าจำเลยเอาทรัพย์สินของผู้เสียหายไปโดยไม่ชอบจริง เพียงแต่การกระทำของจำเลยไม่เป็นความผิด เพราะจำเลยไม่มีเจตนาทุจริตคำขอคืนทรัพย์สินของโจทก์ในคดีดังกล่าวเห็นได้ว่าเป็นคำขอส่วนแบ่งที่เกี่ยวข้องกับการกระทำของจำเลยที่จะต้องวินิจฉัยว่าเป็นความผิดทางอาญาตามฟ้องของโจทก์หรือไม่...”** หรือคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 662/2497 ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า **“...คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 984/2474 ที่ศาลอุทธรณ์ยกขึ้นอ้างข้อเท็จจริงไม่ตรงกับคดีนี้ คดีนั้นศาลเชื่อว่าที่พิพาทกันเป็นที่ธรณีสงฆ์มาแต่เดิม คดีนี้ข้อเท็จจริงฟังไม่ได้ว่าที่รายพิพาทเป็นที่ธรณีสงฆ์...”** เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม มีคดีเป็นจำนวนมากที่ศาลฎีกาเพียงแต่วินิจฉัยทำนองว่าคำพิพากษาศาลฎีกาที่อ้างมานั้น ข้อเท็จจริงไม่ตรงกับคดีนี้ โดยไม่ได้ให้เหตุผลประกอบเลยว่า คำพิพากษาที่อ้างนั้นข้อเท็จจริงไม่ตรงกับคดีอย่างไร.

มิได้เป็นไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ในเรื่องของการให้เหตุผลประกอบในการตัดสิน และอาจทำให้นักกฎหมายและนักศึกษากฎหมายที่ศึกษาหลักกฎหมายจากคำพิพากษาศาลฎีกา ฉบับที่หมายเหตุนี้ เข้าใจผิดหรือคลาดเคลื่อนไปจากหลักการที่ศาลฎีกาต้องการวินิจฉัยด้วย

### 3.8 ความผิดตามบทกฎหมายอื่นในกรณีเดียวกัน

คดีนี้ไม่ปรากฏว่าโจทก์ฟ้องว่าจำเลยทั้งสองกระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 188 ด้วยหรือไม่ จึงไม่มีประเด็นที่ทำให้ศาลฎีกาต้องวินิจฉัยไปถึงความรับผิดชอบของจำเลยตามฐานความผิดดังกล่าว ซึ่งน่าพิจารณาว่า การกระทำของจำเลยทั้งสองเป็นความผิดดังกล่าวหรือไม่

ผู้เขียนทั้งสองเห็นว่า สมุดบัญชีเงินฝากเป็นกระดาดหรือวัตถุอื่นใดซึ่งได้ทำให้ปรากฏความหมายด้วยตัวอักษร ตัวเลข โดยวิธีพิมพ์อันเป็นหลักฐานแห่งความหมายนั้น จึงถือว่าเป็นเอกสารตามความหมายมาตรา 1(7) เมื่อจำเลยทั้งสองกับพวกได้เอาสมุดบัญชีเงินฝากไปจากผู้เสียหายทั้งสอง จึงน่าจะถือว่าเป็นการ “เอาไปเสีย” ซึ่งเอกสารของผู้อื่นในประการที่น่าจะเกิดความเสียหายแก่ผู้เสียหายหรือประชาชนแล้ว มีความผิดตามมาตรา 188 แม้จำเลยอาจไม่มีเจตนาทุจริตตามที่ศาลฎีกาวินิจฉัย แต่คำว่า “เอาไปเสีย” ตามมาตราดังกล่าวนั้น ไม่จำเป็นต้องพิจารณาเจตนาทุจริต หากการกระทำของจำเลยเป็นการกระทำในประการที่น่าจะเกิดความเสียหายแก่ผู้อื่นหรือประชาชน ก็ย่อมครบองค์ประกอบความผิดแล้ว ซึ่งข้อเท็จจริงทำนองนี้ มีคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 7295/2554 วินิจฉัยว่าการที่จำเลยเอาสมุดบัญชีของผู้เสียหายไปโดยทุจริตและในประการที่น่าจะเกิดความเสียหายแก่ผู้เสียหายและประชาชน ย่อมเป็นความผิดฐานลักทรัพย์และเอาไปเสียซึ่งเอกสารได้

### 3.9 กรณีความผิดเกี่ยวกับบัตรอิเล็กทรอนิกส์ในกรณีเดียวกัน

มาตรา 1 ในประมวลกฎหมายนี้

(14) “บัตรอิเล็กทรอนิกส์” หมายความว่า

(ก) เอกสารหรือวัตถุอื่นใดไม่ว่าจะมีรูปลักษณะใดที่ผู้ออกได้ออกให้แก่ผู้มีสิทธิใช้ ซึ่งจะระบุชื่อหรือไม่ก็ตาม โดยบันทึกข้อมูลหรือรหัสไว้ด้วยการประยุกต์ใช้วิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ ไฟฟ้า คลื่นแม่เหล็กไฟฟ้า หรือวิธีอื่นใดในลักษณะคล้ายกัน ซึ่งรวมถึงการประยุกต์ใช้วิธีการทางแสงหรือวิธีการทางแม่เหล็กให้ปรากฏความหมายด้วยตัวอักษร ตัวเลข รหัส หมายเลขบัตร หรือสัญลักษณ์อื่นใด ทั้งที่สามารถมองเห็นและมองไม่เห็นด้วยตาเปล่า

บัตรเครดิตถือเป็น “บัตรอิเล็กทรอนิกส์” ตามบทนิยามแห่ง ป.อ. มาตรา 1 (14)(ก) เนื่องจากผู้ออกได้ออกเอกสารคือบัตรเครดิตให้แก่ผู้มีสิทธิใช้โดยมีการบันทึกข้อมูลในชิปการ์ดและเทปแม่เหล็ก ซึ่งเป็นวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ ไฟฟ้า คลื่นแม่เหล็กไฟฟ้า หรือวิธีอื่นใดในลักษณะคล้ายกัน<sup>13</sup>

<sup>13</sup>คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 350/2564.

คดีนี้จะมีฐานใช้บัตรอิเล็กทรอนิกส์โดยมิชอบตามมาตรา 269/5 หรือไม่นั้น เห็นว่าการกระทำที่เป็นความผิดตามมาตรา 269/5 ต้องเป็นการนำบัตรอิเล็กทรอนิกส์ของผู้อื่นไปใช้โดยมิชอบ เช่น นำบัตรของผู้อื่นไปถอนเงินจากเครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ หรือใช้ถอนเงินเกินกว่าจำนวนที่ได้รับมอบหมายให้ไปถอน โดยนำเงินส่วนที่เกินไปใช้<sup>14</sup> ในคดีดังกล่าวจำเลยมิได้มีพฤติการณ์ในการใช้บัตรอิเล็กทรอนิกส์ จำเลยเพียงแต่นำบัตรอิเล็กทรอนิกส์มาควบคุมไว้ โดยไม่ได้ใช้บัตรของโจทก์เลย จึงไม่มีความผิดในฐานดังกล่าว

เมื่อพิจารณาความผิดฐานที่ไว้เพื่อนำออกใช้ซึ่งบัตรอิเล็กทรอนิกส์โดยมิชอบตามมาตรา 269/6 หรือไม่นั้น เห็นว่าการกระทำความผิดตามมาตรา 269/6 เป็นขั้นตอนก่อนการใช้บัตรอิเล็กทรอนิกส์โดยมิชอบตามมาตรา 269/5 โดยผู้กระทำความผิดต้องมีเจตนาภายใน คือ รู้ว่าเป็นบัตรอิเล็กทรอนิกส์ของผู้อื่น และมีเจตนาพิเศษ คือ เพื่อนำออกใช้ด้วย จึงจะเป็นความผิด หากยังไม่คิดจะนำออกใช้ก็ยังไม่เป็นความผิด<sup>15</sup> ดังนั้น เมื่อคดีนั้นจำเลยไม่มีเจตนาบัตรอิเล็กทรอนิกส์ออกไปใช้ จึงไม่มีความผิดตามมาตรา 269/6

## 4 บทสรุปและข้อเสนอแนะ

### 4.1 บทสรุป

ด้วยความเคารพเป็นอย่างยิ่งต่อศาลฎีกา ผู้เขียนทั้งสองเห็นว่า คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 13/2566 เป็นคำวินิจฉัยที่อาจมีข้อโต้แย้งและอาจขัดหรือแย้งต่อแนวคำพิพากษาศาลฎีกาที่เคยมีมาได้ โดยที่ศาลฎีกามีได้ให้เหตุผลประกอบว่า ข้อเท็จจริงในคดีนี้แตกต่างไปจากคำพิพากษาศาลฎีกาที่เป็นแนวบรรทัดฐานอย่างไร

นอกจากนี้ การที่ศาลฎีกาวินิจฉัยตีความว่าการยึดเอาสมุดบัญชีและบัตรเอทีเอ็มเป็นเพียง “การควบคุมบัญชี” แทนที่จะเป็นการ “เอาไป” นั้น ถือเป็นการตีความ “เจตนาทุจริต” ที่คับแคบเกินไป เพราะการกระทำของจำเลยในการใช้กำลังข่มขู่โดยร่วมกันตั้งแต่ 3 คนขึ้นไปเพื่อยึดทรัพย์สินของลูกหนี้ แท้จริงแล้วคือการแสวงหาประโยชน์ที่มิควรได้โดยชอบด้วยกฎหมายในรูปแบบของอำนาจบังคับขู่ข่มขู่โดยพลการ ซึ่งครบองค์ประกอบของ “เจตนาทุจริต” โดยสมบูรณ์ตามแนวคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 674/2554 (ประชุมใหญ่) แล้ว ทั้งการกระทำของจำเลยทั้งสองยังมีการนำเอาสมุดบัญชี

---

<sup>14</sup> คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1184-1187/2565.

<sup>15</sup> วีระวัฒน์ ปวรจารย์, ทวีเกียรติ มินะกนิษฐ และสุรสิทธิ์ แสงวิโรจน์พัฒน์, คำอธิบายกฎหมายอาญา มาตรา 209 ถึง 287/2 และลหุโทษ (กรุงเทพมหานคร: สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, 2566), หน้า 185.

ของผู้เสียหายทั้งสองไปด้วย สมุดบัญชีของผู้เสียหายทั้งสองย่อมเป็นทรัพย์สินที่มีราคาในตัวเองอยู่แล้ว จึงไม่น่าจะรับฟังเป็นคุณว่าไม่มีเจตนาที่จะนำเอาไปโดยไม่มีเจตนาลักทรัพย์ได้

นอกจากนี้ในเรื่องนี้การกระทำของจำเลยทั้งสองก็เป็นการเอาไปซึ่งสมุดบัญชีของผู้เสียหายทั้งสองในลักษณะตัดกรรมสิทธิ์โดยเด็ดขาด ไม่ได้เอาไปเป็นการชั่วคราวแต่อย่างใด ซึ่งก็ไม่ปรากฏข้อเท็จจริงในคำพิพากษาศาลฎีกาอยู่ดีว่า จำเลยทั้งสองได้นำเอาสมุดบัญชีมาคืนให้แก่ผู้เสียหายแต่อย่างใด

ส่วนความผิดเกี่ยวกับบัตรอิเล็กทรอนิกส์นั้น แม้ว่าทรัพย์สินที่จำเลยทั้งสองกับพวกร่วมกันบังคับเอาไปโดยพลการคือบัตรเอทีเอ็ม ซึ่งมีสถานะเป็นบัตรอิเล็กทรอนิกส์ตามกฎหมาย แต่เมื่อการกระทำมีมูลเหตุจูงใจเพียงเพื่อเข้าควบคุมดูแลการเงินในอนาคตของผู้เสียหาย โดยข้อเท็จจริงปรากฏว่าไม่ได้ว่ามีการนำบัตรอิเล็กทรอนิกส์ดังกล่าวไปใช้ การกระทำของจำเลยทั้งสองในส่วนนี้จึงยังไม่ครบองค์ประกอบความผิดฐานใช้บัตรอิเล็กทรอนิกส์ของผู้อื่นโดยมิชอบตามมาตรา 269/5 และในขณะเดียวกันเมื่อจำเลยไม่มีเจตนาที่จะนำบัตรไปใช้ตั้งแต่แรก จึงขาดองค์ประกอบเจตนาพิเศษในความผิดฐานมีไว้เพื่อนำออกใช้ซึ่งบัตรอิเล็กทรอนิกส์ของผู้อื่นโดยมิชอบตามมาตรา 269/6 ด้วยเช่นกัน

#### 4.2 ข้อเสนอแนะ

ผู้เขียนทั้งสองเห็นว่า การที่เจ้าหน้าที่และพวกร่วมกันใช้กำลังหรือข่มขู่เพื่อนำสมุดบัญชีเงินฝากและบัตรเอทีเอ็มของลูกหนี้ไปเพื่อควบคุมการชำระหนี้ นั้น มีลักษณะเป็นการแสวงหาประโยชน์ที่มิควรได้โดยชอบด้วยกฎหมาย และโดยหลักย่อมเข้าองค์ประกอบความผิดต่อทรัพย์ได้ การกระทำของจำเลยทั้งสองในคดีนี้จึงเป็นความผิดฐานปล้นทรัพย์ตามฟ้องของโจทก์

การที่ศาลฎีกาพิพากษายกฟ้องจำเลยทั้งสองในความผิดฐานปล้นทรัพย์นั้น อาจคลาดเคลื่อนไปจากทฤษฎี หลักการ และแนวคำพิพากษาบวรทัดฐานซึ่งศาลฎีกาเคยวินิจฉัยไว้เดิม เนื่องจากการตีความ “เจตนาทุจริต” ของศาลฎีกาในคดีนี้ได้ให้น้ำหนักแก่มูลเหตุจูงใจของผู้กระทำผิด ซึ่งเป็นเรื่องอัตตวิสัยและเป็นปัจจัยภายในของแต่ละบุคคลมากเกินไป จนอาจเป็นการส่งเสริมการบังคับชำระหนี้ด้วยตนเอง (Self-help) ซึ่งกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชน รวมถึงกระทบต่อกระบวนการยุติธรรมในภาพรวม อย่างไรก็ดี ผู้เขียนทั้งสองเห็นว่า ปัญหาดังกล่าวยังอาจแก้ไขได้ผ่านการตีความและปรับใช้กฎหมายอาญาที่มีอยู่ให้สอดคล้องกับหลักนิติวิธี เพื่อให้บรรลุเจตนารมณ์ของกฎหมาย โดยอาจยังไม่ต้องแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติแห่งกฎหมายเป็นการเฉพาะ

อนึ่ง ผู้เขียนทั้งสองเห็นว่า ในกรณีนี้ พวกของจำเลยทั้งสองที่ยังไม่ได้ตัวมา ถ้าหากได้ตัวมาแล้ว อาจจะต้องพิจารณาดำเนินคดีตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 188 ด้วย ทั้งนี้ ข้อเท็จจริงและผลของคำพิพากษาของศาลฎีกาในคดีนี้ ไม่ผูกมัดให้พนักงานอัยการและศาลในคดีหลังจำต้องถือตามแต่อย่างใด

## บรรณานุกรม

- ไกรฤกษ์ เกษมสันต์, หม่อมหลวง. คำอธิบายประมวลกฎหมายอาญา ภาคความผิด มาตรา 288 - มาตรา 366/4. พิมพ์ครั้งที่ 14. กรุงเทพมหานคร: เนติบัณฑิตยสภา, 2567.
- คณพล จันทรหอม. คำอธิบายกฎหมายอาญาภาคความผิด 3. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2568.
- จิตติ ติงศรัทย์. กฎหมายอาญา ภาค 2 ตอน 2 และภาค 3. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพมหานคร: เนติบัณฑิตยสภา, 2553.
- วีระวัฒน์ ปวรจารย์. ทวีเกียรติ มินะกนิษฐ และสุรสิทธิ์ แสงวิโรจน์พัฒน์. คำอธิบายกฎหมายอาญา มาตรา 209 ถึง 287/2 และลหุโทษ. กรุงเทพมหานคร: สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่ง เนติบัณฑิตยสภา, 2566.
- คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1039/2516.
- คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 13/2566.
- คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1184-1187/2565.
- คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1460/2567.
- คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 14804/2556.
- คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1657/2520.
- คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1915/2543.
- คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3112/2523.
- คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 350/2564.
- คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 353/2478.
- คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3979/2549.
- คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4882/2560.
- คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4932/2561.
- คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 662/2497.
- คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 674/2554 (ประชุมใหญ่).
- คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6792/2548.
- คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 7295/2554.
- คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 984/2474.

